

**CHANGAMOTO ZA UFUNDISHAJI WA SILABASI YA KISWAHILI WA MTAALA
MPYA KATIKA SHULE**

**ZA SEKONDARI NCHINI UGANDA: KATA YA
KYAKA KUU, WILAYA YA KYEGEGWA**

1 Ndyamuba Francis, 2 Mukoyani Geophrey

1, 2, 3, 4 Shule ya Metropolitan International University

Dhahania

Uanzishwaji wa silabasi mpya ya Kiswahili katika shule za sekondari nchini Uganda umesababisha changamoto katika ufundishaji wa silabasi hiyo mpya. Lengo la silabasi hiyo ni kuimarisha uwezo wa wanafunzi katika lugha ya Kiswahili, lakini njia mpya za ufundishaji, maudhui, na mbinu za tathmini zimekuwa kikwazo kwa walimu na wanafunzi. Walimu wanakabiliwa na changamoto katika ufundishaji na tathmini ya wanafunzi kwenye silabasi mpya, huku wanafunzi wakipambana kuelewa maudhui na dhana mpya. Makala hii inalenga kuchunguza changamoto zinazokabili walimu katika ufundishaji wa silabasi mpya ya Kiswahili na kutoa suluhisho la kuzishinda. Inatarajiwa kuwa utafiti huu utatoa ufahamu katika ufundishaji na ujifunzaji wa Kiswahili kwa ufanisi katika shule za sekondari nchini Uganda, hivyo kuimarisha uwezo wa wanafunzi katika lugha na ujuzi wa mawasiliano.

Maneno muhimu: changamoto za ufundishaji na mtaala

Usuli wa Utafiti

Mojawapo ya mabadiliko makubwa katika ufundishaji wa Kiswahili katika mtaala wa shule za upili za Uganda yatakuja na kuanzishwa kwa mfumo wa elimu wa 7-4-2-3. Hili litatokea kutokana na mapendekezo ya Tume ya Mackay {2000} ambayo yalifanya Kiswahili kuwa cha lazima na kutahiniwa katika shule za msingi na upili.

Kwa kufanya Kiswahili kuwa cha lazima, litamaanisha kwamba marekebisho mengi yatahitajika kufanywa kuhusu ufundishaji wa Kiswahili shuleni. Hii ni kwa sababu hadhi ya lugha hiyo ilikuwa imebadilika. Akirejelea hili, Chimera, (2002) anasema, "Kwa kulazimisha, ni lazima kuifanya vizuri kwa sababu ili kupata cheti bora cha shule mwishoni mwa mzunguko wa shule ya sekondari ni lazima ufaulu katika Kiswahili". Kwa hivyo hii litaashiria kuwa Kiswahili lugha ya lazima katika mtaala wa shule za upili ni muhimu katika kuunda taaluma ya baadaye ya wanafunzi wanaopitia mfumo wa shule za uganda. Kozi zote katika ngazi ya elimu ya juu zina thamani ya chini ya sifa ambazo

zilizopatikana, kwanza kabisa katika masomo ya lazima (Kiingereza, Kiswahili na Hisabati) na kisha masomo mengine yanayohitajika katika maeneo ya utaalamu. Kwa hivyo ufundishaji bora wa Kiswahili ni muhimu kwa sababu ndio huamua ufaulu wa ubora katika somo unaopelekea wanafunzi kupata nafasi ya kutafuta kazi zao ikiwa ni pamoja na kujiunga na kozi za kitaaluma kama vile sheria, dawa, Elimu na nyingine nyingi.

Mtafiti alifahamu kuwa mapitio mengi yamefanywa kuhusu mtaala na ufundishaji wa lugha ya Kiswahili katika shule za upili za Uganda. Hata hivyo bado kuna haja ya kufanya mengi zaidi hasa kuhusu changamoto zinazowakabili walimu wa Kiswahili katika ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili nchini Uganda.

Kiswahili kina nafasi kubwa sana nchini Uganda na kwingineko. Barasa, (2005, uk 3) anaona; Kiswahili ni lingua franca katika Afrika Mashariki haswa katika maeneo ya mijini - kidogo zaidi katika maeneo ya vijijini yenye watu wengi." Ni lugha ya taifa na kwa hivyo ni lugha ili

younganisha jamii yenye lugha nyingi. Katika baadhi ya vikundi vya lugha zinazofanana katika maeneo ya vijijini ambako Kiswahili si lugha yao ya kwanza, Kiswahili hakitumiwi mara nyingi kama lugha ya kwanza na watoto. Watoto wanakabiliwa na lugha hiyo baadaye shuleni ambayo hufanya lugha ya Kiswahili kuwa lugha ya kikondoni(L2) kuwa bora zaidi kwa wanafunzi wa shule za Uganda (mtaala wa ;2002). Hata katika ukanda wa pwani ya

Taarifa ya tatizo

Uchambuzi uliofanywa na baraza la Mitihani la Uganda (UNEB) kwa miaka kadhaa iliyopita ulifichua matokeo duni katika mitihani ya Kiswahili. Ripoti katika miaka mitano iliyopita inaonyesha kiwango cha chini cha wastani cha ufaulu katika Kiswahili kwa mwaka 2015.

Kuna wasiwasi kwamba ufaulu katika somo hauridhishi. Wananchi wengi wanaohusika na wasomi wanashangaa kwa nini Kiswahili ambacho ni lugha ya Kiafrika kinasajili ufaulu duni (2015) anasema.

Tathmini ya hali ya ufundishaji nchini Uganda ilifichua kwamba licha ya juhudi za kuboresha ufanisi wa walimu kupitia mafunzo, kuna malalamiko mengi kutoka kwa sekta mbalimbali. Mwandishi anasema zaidi; "Malalamiko kutoka kwa wazazi, waajiri, waelimishaji na vyama vingine vinavyohusika vinataja walimu wasio na uwezo shuleni, uhaba wa maudhui, na uwepo wa walimu wajinga, mikakati duni ya mafunzo ya ualimu na kadhalika."

Maoni ya mwanazuoni yanashughulikia kile ambacho kinaweza kuwa viashiria vya ufaulu duni katika Kiswahili. Mengi yamefanywa kushughulikia utendaji duni kupitia semina, mafunzo bora na mapitio ya mtaala. Utafiti huu unahusu vile vile kushughulikia ufaulu duni katika Kiswahili. Tahakiki nyingi zimefanywa hasa utangulizi wa maeneo ya ziada katika silabasi ya Kiswahili. Wapangaji mitaala hawajashughulikia mambo ambayo yanaweza kuathiri utekelezaji mzuri wa mtaala uliopanuliwa pamoja na somo la pili la ufundishaji ambalo huenda likaathiri ufaulu.

Mtafiti alifahamu walimu wa kiswahili wanafundisha masomo mawili. Hata hivyo, suala la Kiswahili ni tofauti kwa sababu ni lugha iliyohitaji mazoezi ya kila siku katika kuzungumza, kusoma na kuandika. Walimu wa Kiswahili kama vile walimu wa lugha nyingine kwa hivyo wanatakiwa kutia alama nyingi katika kazi ya mwanafunzi na pia kuwasimamia wanafunzi katika stadi nyingi za lugha ili kuhakikisha umilisi wao. Hii ilimaanisha kwamba wanaweza

kuhitaji muda zaidi katika Kiswahili na wanapaswa pia kutengewa mzigo wa kazi unaoweza kudhibitiwa tofauti na masomo mengine. Ingawa walimu wa Kifaransa na Kijerumani wana masharti sawa ya mafunzo na ufundishaji kama yale walimu wa Kiswahili, ambapo wanafundisha masomo mawili; kesi yao ni tofauti kwa sababu Kifaransa na Kijerumani ni masomo ya lugha ya wakati Kiswahili ni lazima, maana walimu wa Kiswahili hushughulikia wanafunzi wengi zaidi ikilinganishwa na walimu wa lugha zilizotajwa hapo juu.

Suala la umahiri wa walimu katika kufundisha maeneo yenye uhitaji katika jamii ni jambo la kuzingatiwa. Mbiti (2004) anasema, “kusoma lugha katika elimu ni nyenzo muhimu ya kuelewa”. Kwa hivyo lugha kama eneo ambalo ufundishaji wa stadi mpya na mitazamo hufanyika. Hii ni kwa sababu ufundishaji wa lugha humwezesha mwanafunzi kuchanganua, kufasiri na kuhamisha maana za maneno anayosoma. Kwa hivyo hii ilipanua wigo wao wa kuelewa nyenzo nyingine yoyote wanayosoma katika masomo mengine na maudhui mengine yoyote ambayo wanasoma. Kiswahili kikiwa lugha ya lazima katika mtaala wa shule wa uganda kinahitaji kuimarishwa katika ufundishaji wake ili kukiwezesha kutekeleza jukumu lake katika jamii. Kwa hivyo utafiti hii ilichunguza changamoto za ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili. Mambo ambayo huenda yakaathiri utendakazi katika Kiswahili.

Malengo mahususi

- 1. Kutathmini changamoto za muhtasari jumuishi wa ufundishaji wa kiswahili.*
- 2. Kutambua jinsi lugha ya mama imeathiri ufundishaji wa kiswahili.*
- 3. Kuchunguza mtazamo wa mwalimu kuhusu kufundisha silabasi mtaala mpya katika shule.*

Maswali ya utafiti

1. Je, kuna changamoto gani katika muhtasari jumuishi wa ufundishaji wa kiswahili?
2. Je, lugha ya mama inaathiri vipi ufundishaji wa kiswahili?
3. Je, mwalimu ana mtazamo gani kuhusu ufundishaji wa silabasi ya kiswahili wa mtaala mpya?

SURA YA TATU

Ubunifu wa utafiti.

Utafiti ulipitisha muundo wa uchunguzi wa maelezo. Kulingana na Cohen na Manion, (2003), madhumuni ya uchunguzi ni "kufafanua sifa maalum za watu, vitu au taasisi." Kombo na Tromp, (2006) wanasema "Utafiti wa maelezo ni mbinu ya kukusanya taarifa kwa kuhoji au kutoa dodoso kwa sampuli ya watu binafsi." Kerlinger, (2004) anasema tafiti za maelezo ni muhimu katika kutafuta ukweli wa elimu na kutoa taarifa nyingi ambazo ni sahihi. Anasema kwamba "Uchunguzi wa maelezo unaweza kutumika wakati wa kukusanya taarifa kuhusu mitazamo, maoni, tabia za watu au aina zozote za elimu au masuala ya kijamii." Kothari, (2009); inasema

Eneo la utafiti.

Ripoti ya utafiti hii ilifanywa katika shule za sekondari zilizochaguliwa katika Wilaya ya Kyegegwa katika Kaunti ya Kyaka, Uganda. Wilaya imepakana na Uganda. Wilaya inapakana na wilaya ya Kyenjonjo kwa upande wa Mashariki, Makazi ya Kyaka 11 upande wa Magharibi. Wilaya ambayo ni ya kimataifa inakaliwa na watu kutoka jamii nyingi za Uganda kama vile Banyankole, Batooro, Banyoro, Bakiga, Wakongo (Wakimbizi), na miongoni mwa wengine. Pia ni mwenyeji wa idadi ya wakimbizi kutoka Kongo ambao pia wanajumuisha idadi ya wanafunzi katika shule ndani ya wilaya. Shughuli kuu ya kiuchumi ya wilaya ni

ufugaji na ufugaji kwa viwango vidogo na vikubwa. Wilaya ya Kyegegwa ina jumla shule za sekondari thelathini na tatu zilizosajiliwa: tano za wasichana pekee, tatu za wavulana pekee na shule ishirini na tano za mchanganyiko.

Wilaya hii pia ilichaguliwa kwa sababu ufaulu katika somo la lugha ya Kiswahili umekuwa ukipata alama za chini katika UNEB katika miaka iliyopita na kwa hivyo, kufahamu changamoto za ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili katika shule za sekondari ndani ya wilaya.

Utafiti wa Idadi ya Watu.

Idadi iliyolengwa katika utafiti ilihusisha shule zote za sekondari za ndani ya wilaya. Kuna shule za sekondari thelathini na tatu zilizosajiliwa katika wilaya ya Kyegegwa zinazojumuisha tano kwa wasichana pekee, tatu kwa wavulana pekee na ishirini na tano zilizochanganywa. Utafiti huo utawalenga walimu themanini wa Kiswahili kwa mujibu wa rekodi kutoka ofisi ya mtumishi ya wilaya ya Kyegegwa na wakuu thelathini na watatu. Kwa hivyo ilitarajiwa kwamba walengwa wangeweza kutoa sampuli ya ukubwa unaohitajika kwa ajili ya utafiti. Hii imeonyeshwa kwenye jedwali 3.1 hapa chini

Jedwali 1 Idadi ya walengwa

<i>Idadi ya watu</i>	<i>Mzunguko</i>
<i>Kanuni</i>	33
<i>Walimu wa kiswahili</i>	80
<i>Walimu ktk majukumu ya program kitaalum</i>	33

<i>Jumla</i>	146
--------------	-----

Chanzo: Tafiti, (2022)

Mbinu ya Sampuli na saizi ya sampuli

Utaratibu wa sampuli

Sampuli ni mchakato wa kuchagua sehemu ya idadi ya watu ambayo utafiti ulifanywa, ile kuhakikisha kuwa hitimisho la utafiti linaweza kujumlishwa kwa watu wote. Utaratibu rahisi wa sampuli nasibu uli tumika katika kuchagua sampuli iliyohitajika kwa ajili ya utafiti huu. Pia kufikia lengo la utafiti huu, mtafiti atatumia sampuli nasibu zilizopangwa na rahisi. Iliyowekwa tabaka za sampuli nasibu unaoruhusiwa kwa mgawanyo wa shule za sekondari katika matabaka ya wasichana pekee, wavulana pekee na shule mchanganyiko. Na wakati huo kuruhusiwa kwa masomo ndani ya kila tabaka kuwa na nafasi sawa ya kushiriki kupitia sampuli nasibu Frankel na fallen, (2000). kulingana na Saunders, (2007) "ili kuhakikisha kuwa sampuli itakuwa mwakilishi wa idadi ya watu ambayo kuna kiasi cha habari kinachopatikana, idadi ya watu itaweza kugawanywa katika vikundi vidogo kulingana na vigezo vitavyowekwa. Shule kumi za sekondari zilichaguliwa kati ya shule thelathini na tatu za sekondari. Hizi ziliunda 33% ya watu wote, Kulingana na Mugenda na Mugenda (2000), "30% ya idadi ya watu ni sampuli wakilishi." Asilimia 33 iliyotumiwa na utafiti huu iko ndani ya masafa yatayopendekezwa. Sampuli rahisi nasibu ilitumiwa kupata sampuli kutoka kwa kila tabaka. Ukubwa kutoka kwa kila kundi kama uliochaguliwa kulingana na uwiano wa kila tabaka kwa jumla ya idadi ya watu hivi: Moja kwa shule za wavulana pekee, mbili kwa wasichana pekee na shule saba zilizochanganyika. Hii ilisababisha uwiano wa 1: 2 :7 na kusababisha jumla wa shule kumi za sekondari. Hata hivyo jinsia haikuwa sehemu ya utafiti huu. Kwa hivyo, walimu wa Kiswahili, walimu wanaosimamia programu za kitaaluma na

wakuu wa shule watachaguliwa kutoka katika kila tabaka la shule katika wilaya kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali hapa chini.

Jedwali 2 Ukubwa wa sampuli

		Uwiano	Sampuli saizi
Watoto wakiume	3	10	1
Wasichana	5	15	2
Imechanganywa	25	75	7
Jumla	33	100	10

Chanzo: Tafari, (2022)

Saizi ya sampuli

Suala muhimu sana katika sampuli ni kuamua ukubwa wa kutosha wa sampuli. Kigezo kikuu cha kutumia wakati wa kuamua ukubwa wa sampuli katika kiwango ambacho saizi ya sampuli inawakilisha idadi ya watu. Utafiti ulitumia mbinu rahisi ya sampuli nasibu na mpangilio ili kupata saizi ya sampuli ya watafitiwa 44. Kerlinger (2003) anasema kwamba sampuli ya saizi ya angalau 10 - 30 ingetosha mradi tu ni kubwa vya kutosha kuruhusu uchanganuzi wa kutegemewa wa ujumlishaji wa mtambuka. Hii imeonyeshwa kwenye jedwali 3.2 hapa chini

Jedwali 3 ukubwa wa sampuli ya wahojiwa

Idadi ya watu	Mzunguko	Uwaino	Sampuli saizi
---------------	----------	--------	---------------

Wakuu wa shule	33	22.6%	10
Walimu wa kiswahili	80	54.8%	24
Walimu ktk nafasi ta kitaaluma	33	22.6%	10
Jumla	146	100	44

Chanzo: Tafiti, (2022)

Mbinu za ukusanyaji wa data.

Ukusanyaji wa data ni mbinu sahihi na ya kimumo ya kukusanya taarifa zinazohusiana na madhumuni ya utafiti, au kushughulikia malengo ya utafiti, na maswali ya utafiti au dhahania (BurnsandGrove 2001). Hii ilihusisha mbinu zilizopitishwa na mtafiti katika awamu ya kukusanya data ya kazi. kufikia malengo ya utafiti, vyombo vifuatavyo ni; hojaji, ratiba za usaili na uchunguzi binafsi zilitumika kukusanya data

Hojaji

Hojaji zitafaa kwa kukusanya maoni ya idadi kubwa ya watu kuhusu jambo fulani (Cochran 2001). Hojaji zitatumika kupata taswira ya jumla ya changamoto za ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili katika wilaya ya Kyegegwa. Washiriki katika hili Utafiti utajumuisha walimu wa Kiswahili na walimu wanaosimamia taaluma katika shule zilizochaguliwa. Hojaji hizo zitakuwa na mambo kadhaa ambayo kimsingi yatapaswa kutafuta majibu yanayohusu viasili vya utafiti, kama vile: changamoto za ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili, iwapo ongezeko la maudhui ya Kiswahili itaweza kudhibitiwa, na mtazamo wa mwalimu

kuhusu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa, utoshelevu. ya muda uliotengwa kwa ajili ya ufundishaji wa Kiswahili na athari za somo la pili la ufundishaji katika ufundishaji wa Kiswahili.

Hojaji za maswali ya wazi na yatayofungwa zitatumika katika utafiti huu. Ratiba ya dodoso jumuisha maswali kuhusu data ya kibinafsi (umri, jinsia, na kiwango chao cha elimu). Baadhi ya maswali yatayopangwa yatakuwa na njia mbadala za Ndiyo au Hapana au Kweli au Si kweli. Vyombo pia vilikuwa na vitu visivyo na muundo ambavyo vilinasa maoni, hisia na mapendekezo ya wahojiwa katika nafasi zitazotolewa. Maswali yote katika dodoso yatahusiana na lengo, swali la utafiti.

Hojaji zitapendelewa kwa sababu ya uwezo wao wa kufikia idadi kubwa ya wahojiwa ndani ya muda mfupi na kuibua mawazo binafsi kutoka kwa wahojiwa kutokana na uwazi wa baadhi ya maswali (Kothari, 2009). Jaribio la awali la dodoso katika uwanja ilitumika kama njia ya kuboresha ubora wa maswali kabla ya utafiti mkuu.

Msaidizi wa utafiti alikuwa mwanafunzi wa shahada ya kwanza mwanafunzi wa chuo kikuu alikuwa likizo. Eneo lake la utaalamu litakuwa sawa na la mtafiti. Atawa kwa kazi hiyo. Msaidizi atafunzwa na mtafiti jinsi ya kushughulikia watafitiwa na jinsi ya kushughulikia hali zisizotarajiwa katika uwanja.

Hojaji ilijadiliwa na mtafiti na msaidizi wa utafiti kwa njia ya maonyesho na kujaribiwa baadaye kwa wahojiwa ambao hawakuwa katika kikundi cha sampuli ya utafiti. Baadhi ya marekebisho yatafanywa kwenye dodoso ambapo ilionekana kuwa ni muhimu ili kubaini uhalali na uaminifu wa maswali ya utafiti katika kushughulikia malengo ya utafiti.

Baadaye mtafiti na msaidizi watayasimamia madodoso kwa wahojiwa sampuli kwa njia ya kuwasilisha kwa mkono, yale ambayo yatajazwa mara moja na wahojiwa yatakusanywa hapo na kisha kwa wahojiwa ambao hawakuweza kuyajaza mara moja, miadi ilifanywa kuwa nayo. ilichukua tarehe maalum ya baadaye. Mtafiti mawasiliano na msaidizi ita kufuatilia kazi

yake ..Baada ya uwandani, mtafiti na msaidizi wa utafiti wataleta pamoja dodoso zitazojazwa kwa data. Kiwango cha majibu kilikuwa 69%.

iko ndani ya safu itayopendekezwa ya mafanikio Mugenda na Mugenda (2000) Mbinu hii ilikuwa muhimu katika kutafuta- maelezo ya kina ambayo hayangeweza kutolewa katika dodoso. Mbinu ya mahojiano ya kibinafsi itajenga imani kwa upande wa wahojiwa na jinsi walivyopendekezwa na somo, matokeo ya kuaminika zaidi, halali na lengo yatapatikana. Mahojiano yalifanyika kwa njia isiyo rasmi kwa njia ya majadiliano kwa kutumia seti ya maswali yatayopangwa. Mahojiano yatayopangwa nusu-muundo yatapendekezwa zaidi kuliko mbinu zingine za usaili, kwa sababu yaliunda hali ya utulivu zaidi na hivyo kuhimiza majibu kamili na yasiyopangwa kutoka kwa wahojiwa.

Katika usaili utaopangwa nusu-muundo, mtafiti atasimamia hojaji zenye maswali yenye mpangilio na maswali wazi. Maswali yale yatayotumika katika mbinu ya dodoso yatatumika katika mbinu ya usaili.

Wakati wa mahojiano, mtafiti na msaidizi wa watatumia maandishi kurekodi majibu ya wahojiwa. Hata hivyo mtafiti na msaidizi wa utafiti watajaribu kuandika maandishi ili yasiingiliane na mawasiliano na wanahabari. Kwa kuzingatia tu mambo muhimu ya wahojiwa na sio kuzingatia zaidi kuandika kila kitu.

Utafiti wa majaribio wa vyombo vya utafiti.

Mtafiti alifanya utafiti wa majaribio katika shule tatu jirani na Kyaka 11 Settlement. Eneo la majaribio la utafiti litakuwa na sifa sawa za idadi ya watu na eneo la Lengwa la idadi ya watu katika utafiti. Utafiti wa majaribio ulifanywa kabla ya utafiti mkuu kufanywa. Matokeo yatayopatikana yalijaza pengo litalogunduliwa katika vyombo vya utafiti. Baada ya majaribio, marekebisho muhimu na marekebisho yatafanywa kwenye dodoso.

Madhumuni ya majaribio yatakuwa kubainisha utoshelevu wa maswali ya utafiti katika kushughulikia malengo ya utafiti. Maswali ambayo yataonekana kutotosheleza kujibu maswali ya utafiti au utata yatajadiliwa na mtafiti na msaidizi wa utafiti kwa msaada wa wasimamizi. Masahihisho yatafanywa juu yao kabla ya uwasilishaji halisi kwa idadi ya sampuli ya utafiti.

Uhalali na Uaminifu wa Vyombo vya Utafiti.

Maswali ya utafiti yataundwa kwa namna ambayo hayakuwa na utata. Hili litahakikishwa kupitia usanifu makini wa maswali ya utafiti ambayo yatawekwa chini ya ulinzi na wenzake kupitia mijadala. Mtafiti pia alitafuta mwongozo kutoka kwa wahadhiri katika uwanja wa utafiti, mitaala na vyombo vya habari vya kufundishia, wasimamizi na wataalam wengine. Vyombo ambavyo vitafanyiwa uchunguzi wa majaribio katika shule zingine ambazo hazikujumuishwa katika kikundi cha sampuli. Marekebisho yatafanywa kwenye maoni yatayoonwa kuwa yanafaa kabla ya uwasilishaji halisi kwa vikundi vya sampuli.

Vigezo vya utafiti.

Utafiti huu ulijikita kwenye dhahania kama jamii kati ya kigezo huru na kigezo tegemezi. Uhusiano huu utatokana na dhana kwamba ufundishaji wa silabasi iliopanuliwa ya Kiswahili kwa kiasi kikubwa huamua jinsi mwalimu wa Kiswahili anavyosimamia maudhui ya mtaala wa silabasi.

Uchambuzi wa data.

Data kama ilivyokusanywa kwa njia ya hojaji, mahojiano yatayopangwa nusu- muundo na uchunguzi wa hati (mbinu ya utatuzi). Mbinu ya utatuzi ilichaguliwa kwa sababu ilitoa matumizi ya mbinu mbalimbali za utafiti zinazotoa faida nyingi. Denzin na Lincoln (2004), kwa mfano, walipendekeza kuwa matumizi ya mbinu ya utatuzi hutoa uhalali na kutegemewa zaidi kuliko mbinu moja ya kimbini. Dixon na Bouna. (2001) anasema kwamba nadharia nyingi na malengo ya utafiti yanaweza kuwa juu ya jambo linalochunguzwa. Utafiti ulitumia

mbinu za uchanganuzi wa maelezo kama vile usambazaji wa masafa, wastani, wastani na mchepuko wa kawaida. Data za kiasi zitakusanywa kwa kutumia vifurushi vya kitakwimu vya sayansi ya jamii, wakati data za ubora zitapangwa, kufupishwa na kufasiriwa kulingana na maswali na malengo ya utafiti. Matokeo ya uchanganuzi wa data yatawasilishwa kwa kiasi cha taarifa za asilimia, majedwali na takwimu, wakati kwa ubora kama maandishi ya maelezo. Aidha, data ya ubora iliyopatikana kutokana na ratiba za usaili ili rodheshwa na kuorodheshwa kama mgawanyo wa marudio na asilimia.

Mazingatio ya Kimaadili

Ruhusa ya kufanya utafiti iliombwa baada ya uwasilishaji wa pendekezo la utafiti kutoka kwa Idara ya Mitaala, Maelekezo na Vyombo vya Habari vya Kielimu ya chuo kikuu cha kimataifa cha Metropolitan na wahojiwa wataoshiriki katika utafiti. Madhumuni ya utafiti yalielezwa kwa wahojiwa na mtafiti. Mtafiti aliheshimu haki za watu binafsi za kulinda uadilifu wao binafsi. Watajibu walihakikishiwa kutokujulikana na kufichwa. Hakuna majina au nambari za utambulisho wa kibinafsi zitazoonyeshwa kwenye dodoso isipokuwa nambari za dodoso ambazo zitafanywa hasa kwa madhumuni ya utambuzi wa data wakati wa toleo la data.

Matokeo.

Kutokana na matokeo ya utafiti huo, ilidokeza kuwa matokeo hayo yatatoa uelewa wa changamoto za ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili. Inatarajiwa pia kuwa elimu hii ilizingatia matokeo ya uundaji wa sera kuhusu changamoto za ufundishaji wa silabasi ya Kiswahili iliyotumika nchini Uganda. wabunifu katika Taasisi ya elimu (I.E), Wizara ya Elimu, Bodi ya Kitaifa ya Mitihani ya Uganda (UNEB), watekelezaji wa masomo na taasisi nyingi za kujifunza lugha za kigeni nchini Uganda. Pia wa kunufaika na walimu, wanafunzi wa lugha ya kiswahili na watu wengine wote na mashirika yenye nia ya kuendeleza lugha ya

Kiswahili nchini Uganda Kupitia kuboreshwa kwa hali ya ufundishaji na ufaulu mzuri katika somo hilo.

Muhtasari wa Sura.

Katika sura hii, mbinu iliyopitishwa kwa utafiti huu imejadiliwa. Awamu tofauti zinazounda utafiti zitajadiliwa. Sampuli za utafiti zilielezwa pamoja na zana mbalimbali za utafiti zilizotumika. Sura hii pia imeshughulikia utafiti wa majaribio, uhalali na uaminifu wa nyenzo za utafiti, vigezo vya utafiti, uainishaji wa vigezo vya utafiti uchambuzi wa data, kuzingatia maadili, matokeo yanayotarajiwa na muhtasari wa sura tafsiri.

UWAKILISHAJI WA DATA

Taarifa za Kidemografia za Wahojiwa

Sehemu hii ilitoa matokeo ya maswali ya idadi ya watu yanayopatikana katika dodoso. Iliangazia jinsia ya washiriki, mgawanyo wa umri, sifa na uzoefu wa kufundisha. Maelezo ya idadi ya watu ni muhimu, kwani matukio ya kidemografia huathiri tabia ya kijamii na kiuchumi ya wahojiwa. Maelezo hayo pia ni muhimu kwani yanaonyesha sehemu mbalimbali za wahojiwa walioshiriki katika utafiti.

Jinsia ya washiriki

Ripoti ya utafiti iligundua kuwa ni muhimu kubainisha jinsia ya mhojiwa aliyehusika katika utafiti. Jinsia kama kigezo kilitekelezwa kimsingi kama mwanamume au mwanamke. Baada

ya kufanya kazi jinsia masafa na asilimia husika kwa kila kategoria ilikokotolewa na kuorodheshwa katika jedwali 4.1 hapa chini.

Jedwali 2: Jinsia

<i>Ngono</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
<i>Mwanaume</i>	21	48
<i>Mwanamke</i>	23	52
<i>Jumla</i>	44	100.00

Chanzo: Data ya msingi 2022

Ina maana kutoka kwenye jedwali 2, 52% ya wahojiwa walikuwa wanawake. Matokeo haya yalikubaliana na ripoti ya bodi ya taifa ya Uganda kwamba wasichana walifanya vyema katika Kiingereza na Kiswahili kuliko wavulana. Kuna uwezekano kuwa wanawake wengi zaidi walipata mafunzo ya kufundisha lugha katika shule za upili. Hata hivyo, jinsia haikuwekwa katika hitimisho lililodokezwa.

Umri wa waliohojiwa

Utafiti ulitaka kubainisha umri unaotumika zaidi kwa watafitiwa waliotolewa sampuli katika utafiti. Umri kama kigezo kilitekelezwa kwa kutumia mabano ya umri. Umri ulichukuliwa kuwa muhimu kwa utafiti ili kuchunguza changamoto za ufundishaji wa silabasi mpya wa Kiswahili katika upili ndani ya eneo la utafiti. Masafa na asilimia husika zilikokotolewa na matokeo kuorodheshwa kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali 3

Jedwali 3 Umri wa wahojiwa

<i>Umri</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
20-25 miaka	4	10
26-35 miaka	15	32
36-45 miaka	19	44
45 na juu	6	14
Jumla	44	100.00

Chanzo: Data ya msingi 2022

Umri wa usambazaji wa waliojibu umeonyeshwa kwenye kichupowaliona kuwa mzigo wa mtaala mpya wa Kiswahili haukuweza kudhibitiwa kwa asilimia 60, ikilinganishwa na wale waliosema inaweza kudhibitiwa kwa asilimia 30.3 dhidi ya wale waliosema inaweza kudhibitiwa 9.1%. wangeweza kutoka kwa shule zilizo na uandikishaji wa wanafunzi wa chini ambapo mzigo wa kazi ulikuwa mdogo au kutoka shuleni na uwiano wa mwanafunzi wa mwalimu unaohitajika. Kwa kila kategoria ya walimu, mzigo wa kazi uliweza kudhibitiwa au kusimamiwa ipasavyo.

Kiwango cha elimu

Utafiti ulilenga kubainisha kiwango cha elimu ya walimu. Ngazi za elimu za washiriki zilikuwa muhimu ili kuweka uhusiano kati ya ujuzi wa wafanyakazi na maarifa na ufundishaji wa silabasi mpya wa Kiswahili katika shule za upili. Kiwango cha kutofautiana cha elimu kilitekelezwa kinamna kwa kutumia kategoria kama Diploma ya Elimu, Shahada ya Elimu, Shahada ya Sanaa na. PGDE, mabwana wa elimu, mabwana wa falsafa na wengine. Viwango vya kitaaluma vya washiriki vilikuwa muhimu kwa utafiti ili kubaini iwapo kiwango cha elimu kilikuwa na uhusiano wowote na ufundishaji wa silabasi mpya wa Kiswahili. Uchunguzi wa majibu ya dodoso yanayohusu kiwango cha elimu cha washiriki kilidhihirisha matokeo yaliyoonyeshwa kwenye jedwali 3. Marudio na asilimia husika yalikokotolewa kwa kila kategoria na matokeo kuorodheshwa kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali 3.

Jedwali 4 Ngazi ya Elimu

<i>Sifa</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
<i>Elimu ya diploma</i>	7	15
<i>Elimu ya bachelor</i>	18	10
<i>BA.PGDE</i>	9	20
<i>master ya elimu</i>	4	10
<i>M.phik</i>	3	7
<i>Nyingine</i>	3	8
<i>Jumla</i>	44	100.00

Chanzo: Data ya msingi 2022

Kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali hapo juu, sampuli ilijumuisha watu binafsi katika sifa mbalimbali za kitaaluma ikiwa ni pamoja na Shahada ya Kwanza ya Elimu (40%), Shahada ya Sanaa yenye Stashahada ya Uzamili ya Elimu (PGDE) :(20%), Shahada ya Uzamili (40%).), na Mwalimu wa Falsafa (7%) na wengine (8%). Matokeo yanaonyesha kuwa wengi wao walikuwa na sifa za kitaaluma za angalau shahada ya kwanza. Hii inaashiria kuwa watafitiwa walikuwa na elimu inayohitajika ili kuelewa ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili katika shule za upili.

Uzoefu wa kufundisha

Ilikuwa muhimu kujua idadi ya miaka ambayo watafitiwa walifanya kazi kama walimu. Hii ilikusudiwa kumsaidia mtafiti kubaini uhusiano kati ya viwango vya tajriba walizonazo katika ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili katika shule za upili. Uchunguzi wa matokeo ya uzoefu wa kufundisha wa washiriki; 20% ya waliojibu wamekuwa katika kazi ya kufundisha kwa kati ya miaka 0-5, 35% walikuwa na uzoefu wa kufundisha kati ya miaka 6-15, 15% wamekuwa katika kazi ya kufundisha. kati ya miaka 21-25 huku 10% ya waliohojiwa wamekuwa katika kazi ya ualimu kuanzia miaka 26 na zaidi.

Matokeo haya yamewasilishwa katika Jedwali 4

Jedwali 5 miaka ya uzoefu

<i>Miaka</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
0-5	9	20
6-15	15	35
16-20	9	20
21-25	7	15
26 juu	4	10
Jumla	44	100.00

Chanzo: Data ya msingi 2022

Matokeo yanadhihirisha kuwa wengi wa watafitiwa katika eneo la utafiti wamefanya kazi kuanzia miaka 6 na kuendelea na kuelewa changamoto mbalimbali za ufundishaji wa silabasi mpya wa Kiswahili katika shule za sekondari ndani ya eneo la utafiti na hivyo kuweza kujibu

matatizo yanayoathiri maandilizi vizuizi. Mbali na hayo wangepanya pia kuongeza maoni yao kuhusu uteuzi wa usaidizi ufaao wa ufundishaji wa kufundishia silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili katika shule za upili.

Usimamizi wa walimu wa kuongezeka kwa maudhui ya Kiswahili

Lengo la kwanza la utafiti lilikuwa kuchunguza usimamizi wa walimu wa ongezeko la maudhui ya Kiswahili katika shule za upili. Ili kushughulikia lengo hili walimu wa Kiswahili na walimu wanaosimamia programu za kitaaluma shuleni waliulizwa swali. Je, kazi ya Kiswahili inaweza kudhibitiwa? Ili kujibu swali hili wahojiwa waliulizwa kujibu swali la kwanza kwenye dodoso na ratiba ya mahojiano. Majibu yao yalitolewa na matokeo kuwasilishwa katika Jedwali 4.5

Jedwali 6 Usimamizi wa walimu wa ongezeko la maudhui ya Kiswahili

<i>Kategoria</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>	<i>Maana</i>
<i>Haiwezi kudhibitiwa</i>	26	60.1	60.1
<i>Kudhibitiwa kwa haki</i>	14	30.3	30.1
<i>Inawezi kudhibitiwa</i>	4	9.1	9.1

Chanzo: Data ya msingi 2022

Kiwango cha juu cha kupotoka kwa wahojiwa waliohisi kuwa mzigo wa kazi wa Kiswahili unaweza kudhibitiwa unapendekeza mgawanyo usio wa kawaida wa majibu na kwa hivyo ungeweza kutia chumvi hali katika shule zao. Mwelekeo huu unaweza kuhusishwa na wahojiwa ambao hawakutaka kufichua hali halisi kuhusu hadhi ya shule zao kuhusu usimamizi wa kazi ya walimu wa Kiswahili. Hii inaweza kuwa kutokana na kutaka kuwa mlinzi wa taswira nzuri ya shule zao.

Walimu walioripoti kuwa mzigo wao wa kazi ya Kiswahili haukuweza kusimamiwa walitoa sababu kadhaa za kuunga mkono hoja yao. Walitaja sababu kama vile maudhui mapana ya mtaala, hawakuandaliwa vya kutosha kufundisha silabasi mpya; kulikuwa na mgao mdogo wa muda kwenye ratiba ya somo na uchovu wa walimu kwa ujumla kutokana na mzigo wa kazi usioweza kudhibitiwa. Usimamizi wa walimu wa maudhui yaliyoongezeka ni muhimu katika mafundisho. Kama inavyoonyeshwa kutoka kwa wahojiwa wengi wao ambao waliona kuwa maudhui hayawezi kudhibitiwa wana uwezekano mkubwa walioathirika katika mbinu ya ufundishaji. Katika kutumia mbinu ya ufundishaji ambayo haiingiliani sana na wanafunzi kama vile njia ya mihadhara kukimbilia silabasi. Mwalimu hawezi kutoa nafasi kwa maswali na majibu au mbinu za majadiliano ambazo zina mwingiliano zaidi. Katika hali kama hiyo, wanafunzi ambao ni wanafunzi wa polepole wanaweza kuwa kwenye lengo la kupokea kwa sababu tahadhari kidogo hutolewa kwao kwa sababu ya mzigo usioweza kudhibitiwa na muda mdogo. Wanafunzi wanaoshiriki zaidi pamoja na wastani huenda wasinufaike kwa sababu ya nafasi finyu ya kuuliza maswali.

Changamoto katika ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili

Lengo la tatu la utafiti katika utafiti lilikuwa kuchunguza changamoto za ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili. Swali la utafiti lililoulizwa lilikuwa; changamoto za ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili ni zipi? Ili kujibu swali hili, watafitiwa waliulizwa kujibu kipengele cha dodoso na ratiba ya mahojiano kuhusu changamoto za

ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili. Majibu yao yalirekodiwa na matokeo yakafupishwa katika jedwali 7.

Jedwali 7 Changamoto katika ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili

<i>Kategoria</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
<i>Ustadi duni kufundisha</i>	13	30.3
<i>Mwingiliano mdogo na wanafunzi</i>	7	15.2
<i>Muda mdogo wa utafiti</i>	4	9.1
<i>Nyosha mafundisho hadi jioni na wikendi</i>	7	15.2
<i>Kujiandaa kwa ufundishaji wa kiswahili na somo jingine</i>	3	30.3
<i>Jumla</i>	44	100

Chanzo: Data ya msingi 2022

Matokeo ya takwimu elekezi katika jedwali namba 7 yanaonyesha kuwa changamoto walizokumbana nazo walimu katika ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili. Hata hivyo, wengi wa watafitiwa waliona kuwa changamoto za upungufu wao wa stadi za kufundisha katika mtaala mpya [30.3%], na vile vile maandalizi ya kufundisha somo la Kiswahili na somo jingine (30.3%). Changamoto ya kuingiliana na wanafunzi kwa vile hapakuwa na muda wa kutosha (15.2%) na kwamba walimu walilazimika kunyoosha ufundishaji hadi wikendi na jioni ili kufidia maudhui ya silabasi (15.2%). utafiti kuhusu maudhui ya silabasi mpya ya Kiswahili kabla ya kwenda kufundisha (9.1%). Changamoto walizokumbana nazo walimu huenda

zikaathiri vibaya ufaulu wa wanafunzi katika mihani wa kitaifa na umahiri wao wa jumla katika ujuzi wa lugha ya Kiswahili.

Ingawa ni nzuri, ushirikiano unahitaji mwingiliano wa kutosha kati ya mwalimu na mwanafunzi. Ili kutambulisha vipengele vya masomo mengine katika somo la Kiswahili, mambo mengine yanapaswa kutiliwa maanani. Mambo kama vile mzigo wa kazi ya walimu na wakati lazima kushughulikiwa. Kando na hayo, ufundishaji wa masuala ibuka ni kipengele muhimu cha mtaala jumuishi. Hii inawahitaji walimu kukumbatia matumizi ya teknolojia ya kisasa ili kunasa masuala ibuka katika mazingira. Katika baadhi ya shule utoaji wa tehamu ni changamoto kutokana na uhaba wa fedha na miundo mbinu kama vile maabara za kompyuta na umeme.

Kuna haja ya wasimamizi wa shule kutoa ujuzi na vifaa vinavyohitajika ili kuwawezesha walimu kuunganisha masuala ibuka katika mtaala jumuishi kwa kutumia teknolojia ya kisasa. Ni muhimu pia kutambua kwamba kuwa na mzigo unaoweza kudhibitiwa na muda wa kutosha ni mambo muhimu yanayowezesha matumizi ya teknolojia ya kisasa katika kufundisha silabasi jumuishi.

Mbali na kuimarisha matumizi ya teknolojia ya kisasa katika ufundishaji jumuishi, vipengele vingine vya ufundishaji jumuishi vina athari chanya kwa wanafunzi. Hii ni kupitia ushirikiano ndani ya maeneo ya masomo kwa mfano matumizi ya vipengele vya fasihi katika somo la lugha. Inaweza pia kupatikana kwa ushirikiano kati ya masomo. Hii inawafaa zaidi walimu wanaofundisha zaidi ya somo moja kama vile walimu wa Kiswahili ambao wanaweza kuunganisha taarifa kutoka somo moja na somo jingine.

Kuna haja ya mafunzo zaidi ya walimu wa Kiswahili kuhusu stadi za kufundisha silabasi jumuishi. Walimu wengi waliomaliza chuo kabla ya 2005 walikubali kuwa na upungufu katika ujuzi wa kufundisha mtaala jumuishi. Hii ni kwa sababu walipata mafunzo kabla ya kuanzishwa kwa mtaala jumuishi. Walimu kama hao wanaweza kusaidiwa kupitia mafunzo ya utumishi.

Madhara ya somo la pili la ufundishaji katika ufundishaji wa Kiswahili

Lengo la nne la utafiti lilikuwa ni kuchunguza athari za somo la pili la ufundishaji katika ufundishaji wa Kiswahili, swali la utafiti lilikuwa; somo la pili la ufundishaji linaathiri ufundishaji wa kiswahili? Ili kujibu swali, wahojiwa waliulizwa kujibu kipengele hiki kwenye dodoso na ratiba ya mahojiano. Matokeo yalirekodiwa na kufupishwa katika jedwali namba 8

Jedwali 8 athari za somo la pili la ufundishaji katika ufundishaji wa Kiswahili.

<i>Kategoria</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
<i>Kuongezeka kwa kazi ya walimu</i>	<i>10</i>	<i>22.7</i>
<i>Maandilizi duni ya somo</i>	<i>7</i>	<i>15.2</i>
<i>Muda wa kutosha kwa walimu</i>	<i>3</i>	<i>7.8</i>
<i>Muda usiofaa wa kuwafanya wanafunzi kufanya kazi</i>	<i>7</i>	<i>15.2</i>
<i>Uchovu wa walimu kutokana na kuongezeka kwa kazi</i>	<i>10</i>	<i>22.7</i>
<i>Kupunguza motisha katika kufundisha</i>	<i>4</i>	<i>9.1</i>
<i>Mzigo wa kazi</i>	<i>3</i>	<i>7.8</i>
<i>Jumla</i>	<i>44</i>	<i>100.00</i>

Chanzo: Data ya msingi 2022

Kutokana na matokeo ya takwimu elekezi, somo la pili la ufundishaji lina athari kubwa katika ufundishaji wa Kiswahili. Athari hizo ni pamoja na kuchoshwa na kazi ya walimu wa Kiswahili (22.7) kutokana na kuongezeka kwa mzigo wa kazi (22.7), utayarishaji duni wa somo wa mwalimu wa Kiswahili (15.2), muda usiotosheleza wa kusahihisha kazi za wanafunzi (asilimia 15.2), muda usiotosha wa walimu wa Kiswahili kufanya kazi hiyo. utafiti kuhusu maudhui katika silabasi jumuishi (7.8%), uratibu duni wa ufundishaji (7.8%), na kupungua kwa motisha miongoni mwa walimu wa Kiswahili (9.1%). Uzito wa athari hizi una uwezekano mkubwa wa kuhisiwa na wanafunzi ambao ni wapokeaji wa ujuzi na maarifa ya silabasi. Kwa vile walimu wa Kiswahili wamefunzwa katika masomo mawili ya kufundishia, wanatarajiwa kufundisha ipasavyo zana hizo mbili za masomo. Hata hivyo, baadhi ya walimu inaweza kuwa na upendeleo kwa moja ya masomo. Katika shule nyingi hata hivyo, walimu hawana chaguo kulingana na mahitaji katika shule zao binafsi, katika hali nyingine wanafundisha masomo hayo mawili. Ingawa hii ni nzuri kwa ujumuishaji, ina uwezekano mkubwa huathiri utendakazi wao. Wanaweza kuathiriwa katika suala la muda usiofaa wa maandalizi ya somo, mzigo mkubwa katika masomo mawili na vikwazo vingine.

Sehemu moja kutoka kwa hiyo, nyakati fulani ratiba ya shule hupangwa kando ili masomo mawili ya mwalimu yuleyule yafuatane katika darasa moja. Mabadiliko yanaweza kuwa changamoto kwa mwalimu kwani inamlazimu kubadili lugha ya kufundishia kwa sababu masomo yanafundishwa kwa lugha mbalimbali. Pia mwalimu huyohuyo anaweza kuwa na kishawishi cha 'kula' wakati wa somo linalofaulu au kutofundisha kabisa somo linalokuja kwa sababu mwalimu ndiye anayesimamia masomo hayo mawili. Kwa hiyo inahitaji nidhamu nyingi za kitaaluma kwa upande wa mwalimu.

Mojawapo ya changamoto zinazojitokeza katika ufundishaji wa muhtasari wa somo la Kiswahili ni mzigo mkubwa wa kazi kwa mwalimu katika Kiswahili. Hii inakuja kutokana na maandalizi ya somo katika maeneo mapana ya maudhui, kuweka alama kwa kazi za wanafunzi, ufundishaji na utendaji wa majukumu mengine ya shule. Pamoja na hayo mwalimu wa Kiswahili hana budi kutekeleza majukumu ya kufundisha katika somo la pili la ufundishaji.

Wengi wa wahojiwa walitaja utayarishaji duni wa somo kuwa unaathiri ufundishaji wao wa Kiswahili. Wengi wa watafitiwa walitaja utayarishaji duni wa somo hasa katika masomo.

Kiswahili ambacho hufundishwa kila siku kwa masomo mengi ya Kiswahili na somo la pili la kufundishia, ukubwa wa darasa, muda usiotosheleza pamoja na majukumu mengine shuleni. Athari anayopata mwalimu kama huyo ni ufundishaji wa masomo yasiyotayarishwa. kuishia kukimbilia maeneo kama vile ufahamu (ufahamu) bila kujali kuandaa na kutoa ujuzi unaohitajika katika maeneo hayo.

Utafiti wa mwalimu na wanafunzi ni muhimu katika kumweka mwalimu na mwanafunzi habari zaidi. Walimu wengi waliohojiwa walihusisha uhaba au ukosefu wa utafiti na sababu kadhaa kuanzia mzigo mkubwa wa kazi, muda usiotosha pamoja na ukosefu wa vifaa. Katika hali kama hizi baadhi ya walimu wana uwezekano wa kuachwa katika mwelekeo wa sasa na mabadiliko katika mitaala. Kuna haja ya wasimamizi wa shule kutoa masharti ambayo yanaweza kuimarisha utafiti shuleni.

Mtazamo wa mwalimu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili

Lengo la mwisho la utafiti lilikuwa kuchunguza mtazamo wa mwalimu kuhusu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili, ili kushughulikia dhamira hii, swali la utafiti lilikuwa; je mwalimu wa Kiswahili ana mtazamo gani kuhusu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili? Ili kujibu swali hili, wahojiwa waliulizwa kujibu kipengee kwenye dodoso na ratiba ya mahojiano. Matokeo ni muhtasari wa jedwali 9

Jedwali 9 mtazamo wa mwalimu kuhusu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili

<i>Kategoria</i>	<i>Mzunguko</i>	<i>Asilimia</i>
<i>Hasi</i>	41	92.4

<i>Chanya</i>	<i>3</i>	<i>7.6</i>
<i>Jumla</i>	<i>44</i>	<i>100</i>

Chanzo: Data ya msingi 2022

Kutokana na matokeo ya takwimu za ufafanuzi watafitiwa wengi walikuwa na mtazamo hasi kuhusu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili (92.4%) ikilinganishwa na ongezeko la ukubwa wa darasa, muda mchache uliotengwa kufundisha Kiswahili na kidogo au hapana kwa (7.6%) ambao walikuwa na mtazamo chanya. Mtazamo chanya unachangiwa na walimu wanaofundisha katika shule zenye idadi ndogo ya wanafunzi na ambako kuna walimu wa kutosha wa Kiswahili wanaokutana na uwiano wa mwalimu na wanafunzi.

Mtazamo hasi wa walimu unachangiwa na mzigo mkubwa wa kazi waliopewa, usaidizi wa kila mara kutoka kwa walimu wakuu na maafisa wa uhakiki ubora ambao daima wanadai ufaulu mzuri kutoka kwa walimu bila kujali kikwazo.

Walimu wa somo la Kiswahili waweze kukabiliana na changamoto ya mzigo mzito, muda mchache unaotengwa kwa ajili ya kufundisha Kiswahili, ujuzi duni wa kufundisha silabasi jumuishi, wanahitaji kutiwa moyo kwa njia zifuatazo.

Baadhi yao waliona kuwa masomo ya bure ambayo yanaonekana kwenye ratiba hasa shule zinazofundisha masomo tisa kwa siku yatengwe kwa Kiswahili ili kusaidia kufuta silabasi.

Juhudi zifanywe kuajiri walimu wa Kiswahili ili kuwawezesha kuwa na kazi zinazoweza kudhibitiwa. Hii ingeboresha uwiano wa mwalimu na mwanafunzi katika Kiswahili.

Programu ya makusudi ya wizara ya elimu ianzishwe katika mafunzo ya utumishi kwa walimu wa Kiswahili kuhusu ufundishaji wa silabasi jumuishi.

Wasimamizi wa shule na wadau wengine wa elimu kufanya vikao vya mara kwa mara kuhusu hali ya ufundishaji wa Kiswahili. Hii inaweza kuwasaidia walimu kubadilishana uzoefu wao na kupata masuluhisho. Hii inaweza kuwatia moyo walimu.

Matumizi ya ufundishaji wa timu pia yanapaswa kuhimizwa kwani walimu wanashiriki maeneo yao mbalimbali ya kufundishia katika somo zima na pia tathmini ya kazi ya wanafunzi. Hili hufanya uzoefu wa ujifunzaji kuwa wa kuvutia zaidi kwa wanafunzi na walimu kuondoa tatizo la kushushwa daraja kwa mwalimu na mwanafunzi.

Muhtasari wa Sura

Sura hii imejadili uchanganuzi wa uwasilishaji wa data, tafsiri na mjadala. Ala za hojaji zilijumuisha taarifa za idadi ya watafitiwa kisha maswali kuhusu malengo mahususi ya utafiti. Matokeo ya majibu yalionyeshwa katika mfumo wa asilimia, masafa na mikengeuko ya kawaida, kisha yakafasiriwa na kujadiliwa.

Muhtasari wa matokeo

Matokeo ya kazi hii yametokana na malengo na majibu ya maswali ya utafiti. Utafiti ulilenga kujibu malengo ya utafiti yafuatayo: -

Kuchunguza iwapo maudhui yaliyoongezeka ya Kiswahili yanaweza kudhibitiwa

Kuchunguza utoshelevu wa muda unaotolewa katika ufundishaji wa Kiswahili

Ili kujua kutoka kwa walimu wa Kiswahili changamoto za ufundishaji wa silabasi jumuishi ya Kiswahili

Kuchunguza athari za somo la pili la ufundishaji katika ufundishaji wa Kiswahili

Kuchunguza mtazamo wa mwalimu kuhusu ufundishaji wa silabasi iliyopanuliwa ya Kiswahili na masuluhisho yaliyopendekezwa.

Hitimisho

Ripoti ya utafiti hii ililenga kuchunguza changamoto za ufundishaji wa silabasi ya mtaala npya wa Kiswahili katika shule za upili katika wilaya ya Kyegegwa katika kaunti ya Kyaka ya kati. Kutokana na matokeo ya utafiti, mtafiti alifikia hitimisho zifuatazo:

Matokeo yanaonyesha kuwa mzigo wa kazi ya Kiswahili hauwezi kudhibitiwa. Hata hivyo, baadhi ya walimu waliona inaweza kudhibitiwa, hivyo basi uwezo wa somo, idadi ya wanafunzi na muda uliopo wa kufundisha somo hilo.

Kuna ushahidi unaoonyesha kuwa muda uliotengwa kwa ajili ya ufundishaji wa Kiswahili umeonekana kutotosheleza shule nyingi za sekondari wilayani Kyegegwa.

Kuhusu changamoto zilizojitokeza katika ufundishaji wa silabasi mpya ya Kiswahili, walimu walipata changamoto ya kutangamana na wanafunzi na wakati mwingine walimu waliweza kufundisha nyakati za jioni na wikendi kutokana na ufinyu wa muda na kazi nyingi kuwa nyingi walimu pia masomo.

Walimu wa Kiswahili katika wilaya hiyo pia hushughulikia masomo mengine. Masomo haya mengine yanawaathiri walimu wa kiswahili katika kuongeza mzigo wa kazi, maandalizi ya somo, kutokuwa na muda wa mtafiti wala kufanya kazi za wanafunzi. Zaidi ya hayo, masomo mengine na wingi wa kazi za Kiswahili ulisababisha kuongezeka kwa uchovu wa walimu na hivyo kusababisha motisha ndogo miongoni mwa walimu wa Kiswahili.

Kutokana na kuongezeka kwa mzigo wa kazi kwa walimu wa kiswahili, ujuzi duni wa kufundisha silabasi jumuishi, kuongeza ukubwa wa darasa na usaidizi mdogo au kutopata kabisa kutoka kwa mwalimu mkuu, kumekuwa na mtazamo hasi kuhusu ufundishaji wa silabasi jumuishi; 92.4% walisema walikuwa na mtazamo hasi.

MAREJELEO

Barasa, L.P. (2005) Ufundishaji wa Lugha ya Kiingereza na Shule za Kenya: Mipango na Mazoezi ya Sera. Eldoret: Chuo Kikuu cha Moi Press.

Bagunywa, A. (2009) Masuala muhimu katika Elimu ya Kiafrika. Uchunguzi wa ACASE wa Uganda. Kampala:MK Publishers(U)ltd.

Bloom, B.S. (2000) Taxonomia ya Malengo ya Kielimu. Uainishaji wa Malengo ya Kielimu. New York: Longman.

Bogonko, S.N. (2000) Historia ya Elimu ya Kisasa nchini Kenya. Nairobi: Evans Brothers Kenya Ltd.

Burns, N. & Grove, S.K. (2001) Mazoezi ya Utafiti wa Uuguzi, Mwenendo, Uhakiki na Matumizi. Toleo la 2. Philadelphia: Saunders.

Callaghan, E. (2000) Je, uchapishaji wa kiasili ni muhimu kwa nchi zinazoendelea kama hizo kama kukuza kitamaduni? Katika: Utamaduni wa Uchapishaji.

Chakava, H. (2000). Kenya.Katika: InternationalBookPublishing.AnEncyclopaedia,

P.G. Altbach&E. Hoshimo(wah.). NewYork: Gailand.

Chakava, H. (2000). Uchapishaji katika Afrika: Mtazamo wa Mtu Mmoja.Nairobi: Wachapishaji wa Elimu wa Afrika Mashariki.

Chiemi, S.N. (2001). Kiswahili.aNational Language ora Social Class Language in KenyaPress. Eldoret: Vyombo vya habari vya Chuo Kikuu cha Moi.

Chimera, R. (2000). Upeo wa Kiswahili Uliopo na Ujao.Nairobi: Chuo Kikuu cha Nairobi.

Cochran, W.G(2004). Mbinu za Sampuli (ya tatu). New York: John Willey & Wana. Cohen, L. & Manion, L. (2003). Mbinu za Utafiti katika Elimu. London: Routledge.

Cronbach, L. 2002). Mgawo wa Alfa na Muundo wa Ndani wa Majaribio. London: Psychometrika.

Cromwell, S (2001). “NjiaMpyaYaKufikiri:ChangamotoZaMbele”. Uongozi; Juzuu49.